

הועדה לתכנון ולתקצוב | Planning & Budgeting Committee

דו"ח הוועדה להערכת איכות של תכניות הלימודים
להכשרת עובדי הוראה בגיל הרך במכללות לחינוך

מכללת אוהלו בקצרין

2017

תשע"ז

תוכן העניינים

פרק 1: רקע..... 3

פרק 2: תהליכי העבודה של הוועדה..... 4

פרק 3: הערכת האיכות של תכנית הלימודים להכשרת עובדי חינוך בגיל הרך
במכללת אוהלו בקצרין..... 5

פרק 4: סיכום המלצות..... 12

נספחים:

נספח 1: כתב המינוי של הוועדה

נספח 2: סדר יום הביקור

פרק 1 : רקע

המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג), החליטה להעריך את תכניות הלימודים להכשרת עובדי הוראה בשנת הלימודים תשע"ו-תשע"ז. בהתאם להחלטה זו, מינתה המועצה להשכלה גבוהה את הוועדה להערכת איכות של התחום בהרכב הבא :

- פרופ' דורית ארם, בית הספר לחינוך, אוני' תל-אביב, יו"ר.
 - פרופ' צ'ארלס גרינבאום (אמריטוס), המחלקה לפסיכולוגיה, האוני' העברית.
 - ד"ר יאיר זיו, הפקולטה לחינוך, החוג לייעוץ והתפתחות האדם, אוני' חיפה.
 - פרופ' מרגלית זיו,¹ תכנית הוראה ולמידה, מכללת אלקאסמי.
 - פרופ' יעקב יבלון, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת בר-אילן.
 - פרופ' מרים מבורך,² מכון מופ"ת.
 - ד"ר אביבה סברדלוב,³ מכללת שאנן.
 - פרופ' מיכל פרלמן, המחלקה להתפתחות האדם ופסיכולוגיה יישומית, אוני' טורונטו.
- הגב' תמר מעגן-אפרתי והגב' ענבל חזקאל-גורדון ריכזו את עבודת הוועדה מטעם המועצה להשכלה גבוהה.

במסגרת עבודתה הוועדה התבקשה⁴ :

1. לבחון את דוחות ההערכה העצמית שהוגשו על ידי המוסדות המקיימים תכניות לימודים להכשרת עובדי הוראה בתחום הגיל הרך ולקיים ביקורים במוסדות אלה.
2. להגיש למל"ג דו"ח פרטני עבור כל אחת מתכניות הלימודים הכולל את ממצאי הוועדה והמלצותיה.
3. להגיש למל"ג דו"ח כללי הכולל הערות רוחביות בנוגע לתחום המוערך ולמקומו במערכת ההשכלה הגבוהה ובישראל בכלל.

תהליך ההערכה כולו התבצע בהתאם להנחיות המל"ג לכתיבת דו"ח הערכה עצמית במכללות לחינוך מיולי 2015.

¹ בהתאם למדיניות המל"ג, לשם הימנעות מניגוד עניינים, פרופ' מרגלית זיו לא השתתפה בהערכת תכנית הלימודים במכללת אלקאסמי.

² בהתאם למדיניות המל"ג, לשם הימנעות מניגוד עניינים, פרופ' מרים מבורך לא השתתפה בהערכת תכנית הלימודים במכללת לוינסקי ובמכללת תלפיות

³ בהתאם למדיניות המל"ג, לשם הימנעות מניגוד עניינים, פרופ' אביבה סברדלוב לא השתתפה בהערכת תכנית הלימודים במכללת שאנן

⁴ כתב המינוי של הוועדה מצורף בנספח מס' 1 לדו"ח זה

פרק 2 : תהליכי העבודה של הוועדה

הוועדה קיימה את ביקוריה בכל המוסדות העוברים הערכת איכות בתחום הוראת הגיל הרך במהלך חודש נובמבר 2016. טרם הביקורים קיימה הוועדה ישיבת הכנה במסגרתה דנה בנושאים עקרוניים הנוגעים למערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, לפעילות הערכת האיכות בכלל ולתכניות להכשרת עובדי הוראה לגיל הרך בפרט.

במסגרת פעילותה ביקרה הוועדה במוסדות הבאים :

מכללת לוינסקי, מכללת סמינר הקיבוצים, מכללת תלפיות, מכללת אורות ישראל, מכללת בית ברל, המכללה ירושלים, מכללת אמונה-אפרתה, מכללת שאנן, המכללה הערבית בחיפה, מכללת סכנין, מכללת אוהלו, מכללת אורנים, מכללת גורדון, מכללת אלקאסמי, מכללת דוד ילין, מכללת אחוה, מכללת גבעת וושינגטון, מכללת חמדת הדרום ומכללת קיי.

במהלך הביקורים נפגשה הוועדה עם בעלי תפקידים בהנהלת המוסדות ובהנהלת התכניות, נפגשה עם אנשי סגל, סטודנטים ובוגרים.

דו"ח זה עוסק בחוג לחינוך לגיל הרך במסגרת הפקולטה לחינוך והוראה במכללת אוהלו בקצרין. ביקור המוסד במכללה התקיים ב-21 בנובמבר 2016.

סדר היום של הביקור מצורף בנספח 2 לדו"ח זה.

בביקור זה השתתפו מבין חברי הוועדה : פרופ' מרים מבורך, ד"ר יאיר זיו ופרופ' מיכל פרלמן

הוועדה מודה להנהלה הבכירה במוסד ולחוג לגיל הרך על דו"ח ההערכה העצמית ועל קבלת הפנים והאירוח האדיב בעת יום הביקור של נציגי הוועדה במוסד.

פרק 3 : הערכת האיכות של תכנית הלימודים להכשרת עובדי חינוך בגיל הרך במכללת אוהלו בקצרין

דו"ח זה מתייחס למצב שהיה קיים בעת ביקור הוועדה במוסדות השונים ואינו מתייחס לשינויים שחלו מאז. הדו"ח מתעד את המסקנות שאליהן הגיעה ועדת הערכת האיכות על סמך המסמכים שקיבלה מהמוסדות, מידע שהתווסף במהלך השיחות במוסדות, דיונים והבחנות של הוועדה ומידע זמין לוועדה.

הדו"ח כתוב בלשון נקבה אך מתייחס לשני המינים כאחד.

פרק 1: הנהלה

המכללה עברה לאחרונה למבנה פקולטתי ותהליך המעבר היווה הזדמנות לבחון את החוג לגיל הרך. לדברי ההנהלה הם נמצאים בעיצומו של תהליך בו התרבות האקדמית משתנה. השינוי התפיסתי של ההכשרה מתקיים בין השאר באמצעות התמקדות בנושא פדגוגיות חדשניות וטיפוח חשיבה מיחשובית. ההנהלה מאמינה כי דווקא בפריפריה חשוב לקיים הכשרה איכותית, אך מעלה את הקושי הקשור למיקום בפריפריה בגיוס סגל מומחה בעל תואר שלישי ובקושי במציאת אפשרויות ללימודי תואר שלישי לסגל המעוניין להתקדם.

כחלק מתפיסת היזמות של הנשיא, המכללה יוצרת קשרים עם חברות מסחריות ובונה מרחבי למידה חדשניים ברחבי המכללה, ובכך מקדמים טכנולוגיה ופדגוגיה מתקדמת. ההנהלה הביעה שאיפה לבנות מרחב לימודי חדשני לגיל הרך, וציינה שהוקם מרחב לימודי חדשני לחינוך היסודי והעל יסודי. וכעת הם שואפים להקים מרחב כזה לחינוך בגיל הרך ולחינוך המיוחד.

חשוב להנהלה לציין כי המכללה הצליחה לפתח מסלול משולב של חינוך ממלכתי וממלכתי דתי. הם הקימו גם מדרשה לכל מי שמעוניין ללמוד מספר שעות בשבוע לימודי קודש. אכן, בוגרות התכנית עובדות במערכת החינוך הממלכתית דתית.

המכללה מייצעת לבתי ספר ברחבי הארץ (לדוגמה, חצור ורמת גן). ההנהלה ציינה כי פונים למכללה בזכות הפדגוגיה החדשנית שהם מפתחים ומפעילים. ההנהלה ציינה כי בשנים האחרונות, המכללה עושה מאמצים להעלות את רף הקבלה לתכנית הגיל הרך. לגבי קידום סגל, המכללה הצהירה כי היא מעודדת ותומכת עד כמה שאפשר במחקר של חברי הסגל כולל חברי סגל בתכנית הגיל הרך.

המלצות הכרחיות

- להגדיל את התמיכה במחקר של חברי סגל הגיל הרך, הן בתקציבי מחקר והן בתנאים הניתנים לכך.
- לפתח סביבות למידה מתקדמות המעוגנות ומותאמות להוראה ולמידה במערכות הגיל הרך.

פרק 2: סגל ההוראה

התרשמנו כי הסגל מרגיש במכללה תחושה מקבלת, עוטפת ומסייעת. מחשבה על סגל ההוראה בתכנית הגיל הרך מעלה שאלה כיצד להעמיק את התמחותם בהיבטים של הגיל הרך. חלק מן הסגל עובד רק בחלקיות משרה במכללה מצב הפוגם ביכולתם להיות מחויבים לתכנית. יש בתכנית שלוש מדריכות פדגוגיות ללא תואר שלישי ולהן קושי למצוא מנחים ומסגרות אקדמיות מתאימות ללימודים לקראת תואר שלישי. הנהלת המכללה חושבת על פתרונות יצירתיים של גיוס סגל נוסף מקצועי ואקדמי לתכנית הגיל הרך. לדוגמה, באמצעות שילוב הוראה מקוונת. יש מפגשים של אנשי הגיל הרך, במיוחד לקראת האיחוד עם מכללה אחרת. כמו כן, בחיפוש אחר סגל

לתכנית, ההנהלה מצפה לראות כוונות של מרצים חדשים שמשתלבים בתכנית הגיל הרך להמשיך לתואר שלישי בתחום. לסגל החוג חשוב להדגיש שהגן הוא לא פרוזדור לבית הספר, יש לו חשיבות בפני עצמו. סגל החוג ציין כי הם שמו לעצמם אתגר לבנות תוך חמש שנים תואר שני לגיל הרך.

המלצות הכרחיות

- לבנות סגל הדרכה קבוע בהיקפי משרה המאפשרים יצירת סגל מקצועי פדגוגי.
- לבסס חברי סגל ליבתי למסלול אשר מקדישים את מירב זמנם לעבודה במכללה.
- לקראת תכניות השינוי המתוכננות לגבי הגיל הרך (איחוד עם החינוך המיוחד; הרחבת הסמכה לכיתות א' ב') יש לוודא שסגל הגיל הרך נשמר.
- לדאוג לקשר בין חברי הסגל ושיח על תכני הלימוד כדי למנוע חפיפה בין קורסים.

המלצות רצויות

- כדאי לשקול יצירת נוהל מסודר של הפחתת שעות הוראה למרצים חדשים הנקלטים במכללה.

פרק 3: תכנית הלימודים

למדנו כי ראשת החוג היא הראשונה שנכנסה למבנה החדש של החוג לגיל הרך בתוך הפקולטה לחינוך. כאשר החוג בדק את תכנית הלימודים הם התקשו לערוך שינויים מתוך אמונה שהם כבולים בהנחיות מתווה אריאב למרות שהיתה הרגשה בחוג שהתכנית אקלקטית וחסרת בסיס פדגוגי התפתחותי. וועדה התרשמה שחסר בתכנית בסיס פדגוגי התפתחותי, וקיימת ציפייה בין מובילי התכנית לעשות בה שינויים עם פתיחת מתווה אריאב. נמצא על ידי האחראים על התכנית שלסטודנטיות חסר ידע בתחום ההתפתחותי ובחיבור בין התחום העיוני והמעשי. האחראים על התכנית שואפים שבוגרות תכנית הגיל הרך תהיינה בעלות יותר ידע בתחומים של התפתחות בגיל הרך וניהול.

ניכר שתכנית הלימודים נבנתה לפי תחומי הידע של המרצים המלמדים במכללה. כך יצא שהסטודנטיות לומדות נושאים מתקדמים (לדוגמה, התפתחות שפה, התפתחות ציורי ילדים) אבל לא לומדות תחומים התפתחותיים בסיסיים (לדוגמה, התפתחות קוגניטיבית, רגשית וחברתית). המבנה של תכנית ההסבה בגיל הרך אינו מהווה תשתית תיאורטית ויישומית מספיקה. קיימים בתכנית הלימודים ביטויים לכיווני התפתחות חדשניים המאפיינים את הלמידה במכללה. לדוגמה, גם בגיל הרך מעמידים לרשות הסטודנטיות והמדריכות הפדגוגיות עזרים טכנולוגיים אולם התהליך הוא בתחילתו.

הובהר לוועדה שהוחלט לאחד את מסלולי הגיל הרך והחינוך המיוחד למסלול אחד. החל מהשנה סטודנטיות לגיל הרך לוקחות חטיבה בחינוך מיוחד כך שכל הבוגרות תהיינה גנות חינוך מיוחד. ההתנסות המעשית של הסטודנטיות תהייה תמיד בגני שילוב. המהלך אמור להתבצע בדומה לתהליך של איחוד שהתרחש בין מסלול חמ"ד למסלול הממלכתי. שני מסלולים אלה שולבו לתכנית אקדמית אחת (ניתנה דוגמה לגבי קיום שיעור בתכנית המשולבת עם שני מרצים מחמ"ד ומהממלכתי ונוצר שיח מרתק). לא מצאנו בסילבוסים קורסים העוסקים בגילאי לידה עד שלוש, וכמו כן מצאנו כי לעיתים קורסים ניתנים שלא בהתאמה להתנסות של הסטודנטיות (למשל מוכנות לכיתה א' חשבון בגיל הרך בשנה א' כאשר לא מתקיימת התנסות בהוראה כלל). מדברי הסטודנטיות הבנו כי לעיתים קיימים קורסים עם תכנים דומים אולם בשמות אחרים.

בבחינת הסילבוסים מצאנו כי רמת המקורות והדרישות האקדמיות אינה תמיד הולמת לימודים אקדמיים לתואר ראשון. ראינו מקורות לא אקדמיים רבים מדי כמאמרים ב"הד הגן" או מקורות שאינם מתאימים להוראה של ילדים צעירים. היה לנו קושי להתרשם מהתאמת הקורסים בגיל הרך בפועל למתחמים החדשים במכללה בהם הם מתקיימים ולא מצאנו בסילבוסים ביטוי לתפיסות הקידום הטכנולוגי המפותח במכללה. כמו כן, הסטודנטיות ציינו כי לעיתים הן חשות שאין התאמה בין היקף הקורס לתוצרי הלמידה הנדרשים מהן וכן חסר הקישור להוראה בגן הילדים או בכיתות בית הספר.

המלצות הכרחיות

- לגבש את התפיסה התאורטית והפרקטית של התכנית לגיל הרך אשר בשלב זה אינה קוהרנטית דיה ואינה נטועה מספיק בידע המעודכן בתחום המחקר ההתפתחותי והפדגוגי לגיל הרך.
- לשמור על ייחודיות ומרכזיות התכנית לגיל הרך בתהליך האיחוד עם התכנית לחינוך מיוחד.
- להעלות את הרמה האקדמית של הקורסים בתכנית על ידי שילוב מקורות מחקרניים עדכניים (כולל מקורות באנגלית).
- להתאים את נושאי הקורסים הרלוונטיים לשנת ההתנסות. כלומר, ליצור רצף לימודי מתאים.
- להרחיב את ההתייחסות בקורסי הלימוד לגיל לידה עד שלוש שנים כולל ניהול מסגרות חינוך לגיל זה.
- להבטיח התאמה בין תכני הקורסים ודרישותיהם להכשרה להוראה בגיל הרך.

המלצות רצויות

- כדאי לשלב תכנים המותאמים לגיל הרך גם בלימודי החינוך הכלליים של התכנית.

פרק 4: הכשרה מעשית

בתכנית קיים מודל מיוחד של קשר בין המדריכות הפדגוגיות, הפיקוח וההדרכה. התרשמנו כי זה דגם מעניין בו המדריכות מכשירות גם את הסטודנטיות וגם את הגננות המכשירות. מרשים הקשר בין המדריכות הפדגוגיות ומשרד החינוך. המדריכות הפדגוגיות מדריכות את הגננות המכשירות את הסטודנטיות המשתתפות באקדמיה כיתה, את הסטודנטיות המתנסות וכן את הבוגרות שלהן שהיו לגננות הטירוניות בשנתן הראשונה לכניסה לעבודה. קבוצות ההדרכה גדולות. לכל מדריכה קבוצה של 21 סטודנטיות. המדריכות רואות את הסטודנטיות פעם בחודשיים בשדה ופעם בחודש ביום לימודים המוקדש לדיקטיקה במכללה. אין תיאום בין תחילת שנת הלימודים בגנים לבין התחלת השנה האקדמית, מצב לגביו המכללה טרם מצאה פתרון.

בשנת הלימודים הנוכחית (תשע"ז) כל הסטודנטיות בשנה ג' נכנסו לדגם התנסות של אקדמיה-גן. להערכת המדריכות והסטודנטיות ההתנסות בשנה הקודמת היתה מוצלחת. חשוב לציין כי בשנה הקודמת לסטודנטיות היה ניסיון בהתנסות בפועל משנים א' וב'. השנה הסטודנטיות לא התנסו כלל בשנים א' ב' ורק בשנה ג' הן נכנסו להתנסות אינטנסיבית. חשוב לבחון היטב את דגם ההתנסות הזה. הסטודנטיות והבוגרות ציינו לחיוב את ההתנסות במסגרת תכנית אקדמיה-גן בשנה ג' רגע לפני שהן מתחילות את הסטאז', ההתנסות של שלושה ימים בשבוע חשובה להן וחיוקה אותן. לאור צמצום ההתנסות בשנה הנוכחית בקשו הסטודנטיות לא לצמצם את

ההתנסות בעתיד. הן הציעו לתת להן אקדמיטציה נמוכה יותר לשעות ההתנסות ולהשאיר התנסות בשלוש שנות הלימודים. לדבריהן, התנסות רק בשנה ג' לא מוצלחת ומקשה על בניית ביטחון בעבודתן בגן.

מדברי הסטודנטיות ניתן היה להבין כי הן מרגישות שהן אינן מקבלות מענה בהכשרה לגילאים הצעירים (לידה עד שלוש). סגל ההדרכה הביע רצון שבשנה ב' הסטודנטיות תתנסנה בפעוטונים. הבנו מהמדריכות הפדגוגיות כי אכן בשנת הלימודים הבאה (תשע"ח) הסטודנטיות תתנסנה בשנה ב', סמסטר אחד בפעוטונים ואחד בגנים ובשנה ג' הן תשתלבנה בדגם ההתנסות של אקדמיה-גן.

סגל ההדרכה ציין כי חלק מהסטודנטיות במסלול ערביות. התרשמנו מדברי הסגל והסטודנטיות כי אין אינטגרציה בין הסטודנטיות הערביות והלא ערביות. נראה כי קיים גם קושי בשפה הן במהלך השיעורים והן בשיח החופשי. המדריכות הפדגוגיות ציינו שהן מתייחסות לחגים הערביים ומשלבות את ספריית פיג'מה, תכנים כלליים על ספרות ילדים (מהו ספר טוב, חשיבות קריאת ספרים וכו'). לטענתן, התייחסות לנושאים אלה חשובה כשהתרבות בגני הילדים הערביים היא יותר פורמלית ולימודית ופחות משחקית.

המלצות הכרחיות

- לבנות מבנה ברור של התנסות המלווה בהדרכה לטווח הגילאים לידה עד שש.
- לבנות סגל הדרכה קבוע בהקפי משרה המאפשרים יצירת סגל מקצועי פדגוגי.
- לדאוג לכך שהסטודנטיות תתנסנה בהתאמה לתכנים אותם הן לומדות במסגרת תכנית הלימודים בכל אחת משנות לימודיהן.
- חשוב שקבוצת ההדרכה לא תמנה יותר מ-15 סטודנטיות.
- לוודא שאותה מדריכה תלמד את הסטודנטיות במכללה ותדריך אותן בכיתת האימון.
- לדאוג לכך שהמדריכות תגענה להדרכה בפועל בגנים לפחות ארבע פעמים בסמסטר.

המלצות רצויות

- לפתח מענה לצרכים הדיפרנציאליים של הסטודנטיות בעלות רקע תרבותי וחברתי שונה.

פרק 5: סטודנטיות ובוגרות

התרשמנו כי הסטודנטיות חשות במהלך הלימודים תחושת חממה אך כשהן יוצאות לעבודה במסגרות הגיל הרך הן חשות חוסר בטחון לגבי הידע שלהן. המכללה מציעה להן לבחור בין הכשרה לפעוטות (לידה עד שלוש) או הרחבת הכשרה לכיתות א-ב. הן מתקשות לבחור בין שתי האפשרויות בשל אפשרויות ההעסקה המוגבלים בצפון. בנוגע לתהליך הקבלה, הסגל התייחס לקשר שבין הרמה האקדמית של הסטודנטיות שמתקבלות לבין רמת ההוראה שלהם ועודד קבלת סטודנטיות עם נתוני פתיחה גבוהים. הסטודנטיות והבוגרות ביקשו להרחיב את ליבת ההוראה גיל הרך ולוותר על מעין התמחויות או מקבצים שבהם לדבריהן אין קשר לעולם הגיל הרך. הסטודנטיות מרגישות שחסרים להן קורסים יישומיים בגיל הרך והן זקוקות בעיקר ליותר כלים לניהול גן והתמודדות עם הורים. הן ממליצות על מטלות יישומיות בשטח ולימודים בסדנאות בקבוצות קטנות. בנוסף הן ציינו שלעיתים הקורסים מתקיימים בשנה לא מתאימה (כמו ניהול גן בשנה ב' כשאין התנסות). הסטודנטיות העירו כי חלק מן הקורסים המקוונים אינם מתאימים בתכנים ובאופי נושא הקורס (כמו קורסים בפסיכולוגיה שלא מתאימים לקורס מקוון) ואילו חלק אחר התכנים מתאימים לכך אולם דווקא אינם

מקוונים. לטענתן קיימים מספר קורסים זהים ורק השם שלהם שונה, והם דווקא קורסי חובה, נראה להן כי חשוב לשים לב לכך.

המלצות הכרחיות

- להעלות את רף הקבלה.

המלצות רצויות

- לפתח מערך קשר ותמיכה לגבי מיפוי צרכי המערכת בהעסקה בצפון הארץ.
- ליצור מערך מסודר של קשר עם הסטודנטיות כדי לעמוד על צרכיהן הפדגוגיים.
- כדאי לערוך מעקב שיטתי אחרי בוגרי ובוגרות התכניות, ולקשור אותם למכללה באמצעות השתלמויות וכינוסים. מעקב זה יכול גם אסוף נתונים על העסקת בוגר.

פרק 6: תשתיות

המכללה ממוקמת במבנה חדיש ומאיר עיניים ושמה דגש על טיפוח סביבת שהות נעימה ומאפשרת לסטודנטים. המכללה פתחה עבור הסטודנטים מרחבי למידה חדשניים שמאפשרים למידה מעמיקה ומשמעותית. מרחבי הלמידה מרשימים במבניות המייצגות את התפיסה הפדגוגית הדומיננטית אותה מובילים הנשיא וההנהלה. המרחבים מקלים על תפיסת ההוראה הדינמית, למידה בחברותא בקבוצות, בזוגות. עם זאת, הסטודנטיות והבוגרות בתכנית הגיל הרך הציגו דעה שלילית לגבי הניסיון שלהן בלמידה בקורסים במתחמים החדשים. הן הסבירו כי קיימת תחושה לפעמים של יותר מדי חדשנות שהיא לא בהכרח טובה יותר או תורמת להוראה בגן. הן מעידות שקשה להן ללמוד במתחם הגדול (הסביבות בהן מתרחשת הפדגוגיה החדשה) בו יש כמה מרצים במקביל במתחם הפתוח וכך שומעים את המרצה הקרוב ביותר ולא את המרצה של הקבוצה אליה הסטודנטית משתייכת. קיים חסר בחדרים לחברי סגל הנמצאים במכללה. עם זאת, חדר המורים במכללה מאובזר היטב וכולל גם מרחבים סגורים המאפשרים לסגל עבודה אישית תוך תיאום מראש. במאגר המידע חסרה גישה ל-[PsycNet](#) – מאגר מידע בסיסי ללימודים בגיל הרך.

המלצות הכרחיות

- להתאים את הפדגוגיה במתחמים החדשים לתפיסות ההתפתחותיות ולצרכי הלמידה בגיל הרך
- ליצור מרחבי למידה חדשניים המותאמים לגיל הרך.
- לדאוג לגישה למאגר מידע [PsycNet](#).

המלצות רצויות

- כדאי לשתף את הסטודנטיות בתכנון מרחב למידה חדשני עבור תכנית הגיל הרך.
- הקמת מתחם המאפשר לסגל לעבוד ולחקור במהלך היום כאשר הם אינם מלמדים בפועל (בנוסף לחדר המורים).

פרק 7: איכות ההוראה ותוצרי למידה

הניסיונות החדשים ובניית מתחמים מתקדמים להוראה למידה מהווים כרטיס ביקור של המכללה. יחד עם זאת כדאי לשים לב לקול של חלק מן הסטודנטיות המתקשות ללמוד במתחמים גדולים. המכללה צריכה להיות מודעת לצורך שלהן בלמידה שקטה. בנוסף, על ההנהלה והסגל להיות ערים לאפיוני פדגוגיה המתאימים להכשרה לחינוך במסגרות הגיל הרך. לדוגמה, חשוב לזכור כי הלמידה האופיינית לגיל הרך נעשית באמצעות משחק ספונטני ומכוון. ראוי שהמכללה המיישמת סביבות למידה מתקדמות תשקול לפתח גם סביבות המתאימות להכשרה לגיל הרך. לעיתים בסדנאות היישומיות לגיל הרך משתתפות הרבה סטודנטיות, מצב שאינו מאפשר למידה סדנאית.

ניכר כי התחושה הטובה והאוירה המקבלת במכללה, אינה מספיקה להענקת תחושת הביטחון המקצועי של בוגרות המכללה בצאתן אל העולם של גני הילדים ולמקומות העבודה בגילאים הצעירים ובתי הספר בכיתות א-ב. זאת, למרות הדגם הייחודי של מדריכות שהן גם מנחות של גננות המשתתפות בתכנית אקדמיה –כיתה. בוגרות המכללה מעוניינות בהמשך לימודים לתארים מתקדמים אולם לפי התרשמותנו מתכנית הלימודים ורמת הקורסים חלקן אינן מוכנות ללמידה לתארים המתקדמים.

המלצות רצויות

- לקיים קבוצות מיקוד משולבות של סטודנטים ומרצים במטרה לשמוע את הקול הסטודנטיאלי כמקור להתאמת התכנית או שינויה ולרמת הדרישות והקישור לחיי הגן.

פרק 8: מחקר

ההנהלה מצהירה על תמיכה ברשות המחקר ובפעולות המחקר של חברי הסגל על ידי צמצום בשעות ההוראה, מענקי מחקר, סיוע בשירותי תרגום ועריכה ומענקים על פרסום. עם זאת, לא מצאנו התאמה בין הצהרת הנהלת המכללה לבין תחושת הסגל בנוגע לתמיכה בפועל במחקר. הסגל מרגיש כי למכללה חסרים האמצעים לתמוך בצורה מעשית במחקר. התרשמנו כי קיימים בחוג לגיל הרך ניצנים של מחקר. כמו למשל, ראשת החוג היא חוקרת, והיא מתכוננת ליצור שיתופי פעולה עם חברי סגל נוספים. מכיוון שתחום זה לא קודם עדיין מעשית בקרב חברי הסגל, המצב משליך גם על היכולות של הסטודנטיות אשר חשות שאינן מוכנות לביצוע מחקר וזקוקות ללמידה עצמית של סטטיסטיקה או הפניה לעיבוד נתונים באופן פרטי. הסטודנטיות ציינו שקורסי שיטות מחקר אינם מספיקים ואינם בונים תשתית ליכולת מחקר מתאימה. לדבריהן יש קושי בדרישות האקדמיות לגבי מחקר כמותי ואין תמיכה בניתוח סטטיסטי.

המלצות הכרחיות

- לבנות תשתית מאורגנת לעריכת מחקר בקרב חברי סגל הגיל הרך: להקצות לסגל זמן למחקר, לתת יעוץ בנושאים מחקרניים, תקציב לצורך השתתפות בכנסים ארציים ובין לאומיים, תמיכה בכתיבה, ביצוע ניתוחים סטטיסטיים וכד'.
- לתמוך ביכולות המחקריות הנדרשות מן הסטודנטיות. הכנה כזאת צריכה לכלול פיתוח הבנה מחקרית, סדנאות כתיבה אקדמית, קריאת מחקר באנגלית, היכרות והתנסות במגוון מתודות בסמינריונים המחקרניים ומודעות לסוגי המחקר המתאימים לחקר ההתנסות.

המלצות רצויות

- להקצות מתחם עבודה שבו הסגל יוכל להיפגש לתכנן ולהפעיל מחקר יישומי בתחומים רלוונטיים להכשרה.
- ניתן לגבש צוותי סגל העוסקים במחקר משולב בתכניות השונות ובכך להקל על מקורות התמיכה במחקר.

פרק 4 : סיכום המלצות

המלצות הכרחיות

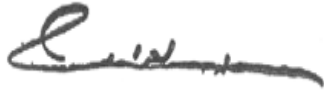
- להגדיל את התמיכה במחקר של חברי סגל הגיל הרך, הן בתקציבי מחקר והן בתנאים הניתנים לכך.
- לפתח סביבות למידה מתקדמות המעוגנות ומותאמות להוראה ולמידה במערכות הגיל הרך.
- לבנות סגל הדרכה קבוע בהיקפי משרה המאפשרים יצירת סגל מקצועי פדגוגי.
- לבסס חברי סגל ליבתי למסלול אשר מקדישים את מירב זמנם לעבודה במכללה.
- לקראת תכניות השינוי המתוכננות לגבי הגיל הרך (איחוד עם החינוך המיוחד; הרחבת הסמכה לכיתות א' ב') יש לוודא שסגל הגיל הרך נשמר.
- לדאוג לקשר בין חברי הסגל ושיח על תכני הלימוד כדי למנוע חפיפה בין קורסים.
- לגבש את התפיסה התאורטית והפרקטית של התכנית לגיל הרך אשר בשלב זה אינה קוהרנטית דיה ואינה נטועה מספיק בידע המעודכן בתחום המחקר ההתפתחותי והפדגוגי לגיל הרך.
- לשמור על ייחודיות ומרכזיות התכנית לגיל הרך בתהליך האיחוד עם התכנית לחינוך מיוחד.
- להעלות את הרמה האקדמית של הקורסים בתכנית על ידי שילוב מקורות מחקריים עדכניים (כולל מקורות באנגלית).
- להתאים את נושאי הקורסים הרלוונטיים לשנת ההתנסות. כלומר, ליצור רצף לימודי מתאים.
- להרחיב את ההתייחסות בקורסי הלימוד לגיל לידה עד שלוש שנים כולל ניהול מסגרות חינוך לגיל זה.
- להבטיח התאמה בין תכני הקורסים ודרישותיהם להכשרה להוראה בגיל הרך.
- לבנות מבנה ברור של התנסות המלווה בהדרכה לטווח הגילאים לידה עד שש.
- לבנות סגל הדרכה קבוע בהיקפי משרה המאפשרים יצירת סגל מקצועי פדגוגי.
- לדאוג לכך שההתנסות של הסטודנטיות תתבססנה בהתאמה לתכנים אותם הן לומדות במסגרת תכנית הלימודים בכל אחת משנות לימודיהן.
- חשוב שקבוצת ההדרכה לא תמנה יותר מ-15 סטודנטיות.
- לוודא שאותה מדריכה תלמד את הסטודנטיות במכללה ותדריך אותן בכיתת האימון.
- לדאוג לכך שהמדריכות תגענה להדרכה בפועל בגנים לפחות ארבע פעמים בסמסטר.
- להעלות את רף הקבלה.
- להתאים את הפדגוגיה במתחמים החדשים לתפיסות ההתפתחותיות ולצרכי הלמידה בגיל הרך
- ליצור מרחבי למידה חדשניים המותאמים לגיל הרך.
- לדאוג לגישה למאגר מידע PsycNet.
- לבנות תשתית מאורגנת לעריכת מחקר בקרב חברי סגל הגיל הרך : להקצות לסגל זמן למחקר, לתת יעוץ בנושאים מחקרניים, תקציב לצורך השתתפות בכנסים ארציים ובין לאומיים, תמיכה בכתיבה, ביצוע ניתוחים סטטיסטיים וכד'.

- לתמוך ביכולות המחקריות הנדרשות מן הסטודנטיות. הכנה כזאת צריכה לכלול פיתוח הבנה מחקרית, סדנאות כתיבה אקדמית, קריאת מחקר באנגלית, היכרות והתנסות במגוון מתודות בסמינריונים המחקריים ומודעות לסוגי המחקר המתאימים לחקר ההתנסות.

המלצות רצויות

- כדאי לשקול יצירת נוהל מסודר של הפחתת שעות הוראה למרצים חדשים הנקלטים במכללה.
- כדאי לשלב תכנים המותאמים לגיל הרך גם בלימודי החינוך הכלליים של התכנית.
- לפתח מענה לצרכים הדיפרנציאליים של הסטודנטיות בעלות רקע תרבותי וחברתי שונה.
- לפתח מערך קשר ותמיכה לגבי מיפוי צרכי המערכת בהעסקה בצפון הארץ.
- ליצור מערך מסודר של קשר עם הסטודנטיות כדי לעמוד על צרכיהן הפדגוגיים.
- כדאי לערוך מעקב שיטתי אחרי בוגרי ובוגרות התכניות, ולקשור אותם למכללה באמצעות השתלמויות וכינוסים. מעקב זה יכול גם אסוף נתונים על העסקת בוגר.
- כדאי לשתף את הסטודנטיות בתכנון מרחב למידה חדשני עבור תכנית הגיל הרך.
- הקמת מתחם המאפשר לסגל לעבוד ולחקור במהלך היום כאשר הם אינם מלמדים בפועל (בנוסף לחדר המורים).
- לקיים קבוצות מיקוד משולבות של סטודנטים ומרצים במטרה לשמוע את הקול הסטודנטיאלי כמקור להתאמת התכנית או שינויה ולרמת הדרישות והקישור לחיי הגן.
- להקצות מתחם עבודה שבו הסגל יוכל להיפגש לתכנן ולהפעיל מחקר יישומי בתחומים רלוונטיים להכשרה.
- ניתן לגבש צוותי סגל העוסקים במחקר משולב בתכניות השונות ובכך להקל על מקורות התמיכה במחקר.

על החתום:

פרופ' מרים מבורך

פרופ' דורית ארם- יו"ר

ד"ר יאיר זיו

פרופ' צ'ארלס גרינבאום

פרופ' יעקב יבלון

פרופ' מרגלית זיו

ד"ר אביבה סברדלוב

פרופ' מיכל פרלמן

ט' סיון, תשע"ו
15 יוני, 2016

לכבוד
פרופ' דורית ארם
בית הספר לחינוך
אוניברסיטת תל-אביב

פרופ' ארם הנכבדה,

המועצה להשכלה גבוהה שמה לה למטרה לשפר ולהבטיח את המשך המצוינות והאיכות של ההשכלה הגבוהה בישראל, בין השאר באמצעות תהליכי הערכה שוטפים של תחומי לימוד במוסדות האקדמיים.

בהמשך להחלטתה מיום 9.6.2015 הקימה המועצה להשכלה גבוהה ועדת הערכה שתבחן את תכניות הלימודים להכשרת עובדי הוראה בתחום הגיל הרך במכללות האקדמיות לחינוך.

במסגרת עבודתה מתבקשת הוועדה :

1. לבחון את דו"חות ההערכה העצמית של המוסדות המקיימים תכניות לימודים בתחום זה.
2. לערוך ביקור בכל אחד מהמוסדות המוערכים.
3. להגיש למועצה להשכלה גבוהה דו"חות **פרטניים** ביחס לכל מוסד ומוסד ובו ממצאי הוועדה, מסקנותיה והמלצותיה.
4. להגיש למועצה להשכלה גבוהה דו"ח מסכם המתייחס באופן **רוחבי** להכשרת המורים בתחום הגיל הרך בישראל.

אני מודה לך על הסכמתך לקחת חלק במשימה חשובה זאת, ושמחה בזאת למנות אותך לכהן כיו"ר וועדת הערכת האיכות.

הרכב הוועדה יהיה כלהלן :

פרופ' דורית ארם - יו"ר, פרופ' צ'ארלס גרינבאום, ד"ר יאיר זיו, פרופ' מרגלית זיו, פרופ' מרים מבורך, ד"ר אביבה סברדלוב, פרופ' מיכל פרלמן.

גב' תמר מעגן אפרתי תרכז את עבודת הוועדה.

פרטים לגבי פעילות הוועדה וסמכויותיה מופיעים בנספח המצורף.

אני מאחלת לך ולוועדה עבודה פורייה והצלחה רבה.

בברכה,

ד"ר רבקה ודמני (שאומן)
סיו"ר
המועצה להשכלה גבוהה

מצ"ב : נספח לכתב המינוי

העתק :
ד"ר ורדה בן-שאול, סמנכ"ל הערכת איכות, מל"ג
גב' תמר מעגן-אפרתי, רכזת הוועדה, האגף להערכת איכות, מל"ג

נספח : סדר יום לביקור הוועדה להערפת איכות של תחום הגיל הרך

21.11.16

שעה	הגורם עמו נפגשים	שמות המשתתפים	מיקום
9:00-9:30	מפגש פתיחה : הנהלת המוסד (ללא ראש התכנית).	פרופ' שמעון עמר, דר' איתן סימון, דר' יונת ניסים, דר' ענת קדרון, דר' אודי כרמי, רו"ח עדי שורץ.	חדר ישיבות עליון.
9:30-10:15	ראש התכנית/מסלול	דר' אביבה דן.	חדר ישיבות עליון.
10:15-11:00	סגל ליבתי המלמד בתכנית	דר' קרן לוי, דר' תהילה בבולילסקי, מר משה קליין.	חדר ישיבות עליון.
11:00-11:45	מדריכים פדגוגיים	דר' מולי אפרת, גב' מאיה בסר. דר' עדני ניפלד.	חדר ישיבות עליון.
11:45-12:30	סטודנטים וסטודנטיות		חדר ישיבות עליון.
12:30-13:30	ארוחת צהריים (פגישה סגורה של הוועדה)**	יתואם לבקשתכם.	חדר ישיבות עליון.
13:30-14:15	חלון זמן פתוח – (פעילות לבחירת המחלקה***)- אופציונאלי	סיור במתחמי הלימוד החדשים והצגת הפדגוגיה החדשנית. הצגת פעילויות של סטודנטיות במסגרת "אקדמיה כיתה". תצוגת תוצרי סטודנטים, משחקים, פוסטרים, פעילות עם טאבלטים.	מתחמי העתיד.
14:15-15:00	בוגרים ובוגרות		חדר ישיבות עליון.
15:00-15:15	הפסקה		
15:15-15:30	מפגש סיכום : הנהלת המוסד והתכנית	פרופ' שמעון עמר, דר' איתן סימון, דר' יונת ניסים, דר' אביבה דן, דר' ענת קדרון, דר' אודי כרמי, דר' עדני ניפלד, רו"ח עדי שורץ.	חדר ישיבות עליון.
15:30-16:15	ישיבה פנימית של הוועדה		חדר ישיבות עליון.